

---

korte berichten

Bosbegrazing

Met instemming hebben hieronder genoemde organisaties kennis genomen van het plan tot het nemen van een proef met begrazing van

bos door Schotse Hooglandkoeien. Genoemde organisaties zijn werkzaam op het gebied van natuur- en faunabeheer. De Vereniging

tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland heeft het voornemen deze proef uit te voeren in een deel van het Nationale Park Veluwezoom. Enige deskundigen zullen hierbij zorgdragen voor een zorgvuldige wetenschappelijke begeleiding.

Reeds eeuwen worden in andere Westeuropese landen pony's en runderen gebruikt bij het beheer van bossen en andere natuurterreinen. Sinds een tiental jaren worden ook in ons land op kleine schaal proeven genomen met begrazing door pony's en runderen in vrij open terreinen. De ervaringen hiermee zijn over het algemeen positief. Naast een positieve uitwerking op de in het terrein aanwezige flora en fauna is een dergelijk beheer aanzienlijk goedkoper dan het mechanisch beheer. Met genoeg wordt dan ook geconstateerd dat de belangstelling voor begrazing in natuurterreinen in het algemeen en voor bossen in het bijzonder sterk groeiende is. De tijd is nu rijp voor toepassing op grote schaal als alternatief voor maaien, branden, kappen en zagen. Alleen grote planteneters zijn in staat om door middel van hun kenmerkende betredings-, begrazings-, verschalings- en bemestingseffecten de plantenwereld volgens kleinschalige patronen gunstig te beïnvloeden. Omdat deze effecten bij de verschillende diersoorten een andere uitwerking hebben, is het wenselijk om gebruik te maken van verschillende soorten naast elkaar. (bijvoorbeeld, Edelhart en Ree). Met de herintroductie van grote planteneters wordt een belangrijke stap gedaan tot herstel van de natuurlijke kringloop in natuurgebieden.

Kritiek

Hoogst verbolgen zijn genoemde organisaties over de ongefundeerde kritiek van met name Veluwse grofwildjagers en daaraan gelieerde organisaties op deze belangrijke stap naar natuurherstel. Wederom blijkt overduidelijk dat men niet wezenlijk geïnteresseerd is in een natuurlijk samengestelde en beheerde flora en fauna in de Nederlandse natuurterreinen. Vooral nu wordt gedacht aan het terugdringen van de jacht op de kleinere fauna en het toepassen van vangtechnieken (in plaats van jagen) voor een moreel verantwoord, rationeel en effectief beheer van de grotere fauna, neemt de kritiek van deze organisaties toe.

Wilde fauna

De begrazingsproef met behulp van Schotse Hooglandrunderen wordt gezien als een belangrijke stap in de richting van een ecologisch verantwoord terreinbeheer. Desondanks pleiten bovengenoemde organisaties

voor het praktisch gebruik van wilde en semi-wilde planteneters als Wisent, Tarpan (bospaard), Eland en Bever bij het beheer van natuurterreinen. Deze dieren zijn van nature hoofdrolspelers bij het beheer van levensgemeenschappen. Hun functies als grazen en 'snoeien' kunnen op geen enkele wijze door gemechaniseerd beheer worden ondervangen.

Bovendien zijn genoemde dieren -in tegenstelling tot wat sommige berichten suggereren- volkomen ongevaarlijk voor de mens en hebben een belangrijke recreatieve waarde. Verder zijn deze soorten -beter dan de gedomesticeerde rassen- aangepast aan voorkomende extreme klimatologische omstandigheden en overleven op eigen kracht in de vrije natuur. Het initiatief van inzet van de Tarpan bij het beheer van bossen in Groningen wordt als een zeer positieve ontwikkeling ervaren. Kostbare beheersmaatregelen als maaien, kappen en zagen zijn hiermee overbodig geworden. De hiermee vrijkomende geldmiddelen kunnen veel beter worden aangewend voor belangrijke taken als voorlichting, onderzoek en bewaking.

Contactadres:

Baandervrouwenlaan 135, 5282 TL Boxtel.

Contactpersonen:

Stichting Kritisch Faunabeheer, G. v.d. Sande (04116 - 78446); Stichting Kritisch Bosbeheer, drs. H.E. v.d. Lans (050 - 779846); Stichting Tarpan, drs. G. Poortinga (05959 - 1851); Stichting Vrijwillig Bosbeheer Noord-Nederland, drs. P.P. v.d. Molen (05928 - 2473); Stichting Vrijwillig Goois Natuurbeheer, T. Visser (02159 - 40230).

II Internationale Colloquium over de Otter.

Dit colloquium heeft afgelopen herfst plaatsgevonden aan de universiteit van East-Anglia, onder auspiciën van de 'Otter Trust'.

Meer dan 50 deskundigen uit de gehele wereld hebben de achteruitgang van de Otter besproken, niet alleen die van de Europese Otter, maar ook van die in Amerika voorkomt, de Zeeotter en de Indische Otter. Het bestand van de Europese Otter gaat, sinds het eerste colloquium in 1979 in Göttingen (West-Duitsland) nog steeds achteruit. De deskundigen hebben daarom aangedrongen op de noodzaak onmiddellijk maatregelen te nemen. De bescherming van de Otter moet worden uitgebreid en door het publiek overgenomen worden. Daarbij moet voorrang worden verleend aan de bescherming van zijn biotoop en zijn natuurlijk milieu, in het bijzonder in de landen in het Rijnbekken, waar

de soort het meest wordt bedreigd. In Engeland en Noorwegen schijnt de overvloed aan pesticiden in het water één van de redenen van de achteruitgang te zijn. Er was evenwel ook goed nieuws: de otterbevolking in Zuid-Europa loopt op het ogenblik niet terug; in Portugal en Griekenland zijn ze zelfs nog aanzienlijk in aantal aanwezig.

The Otter Trust, GB — Earsham nr. Bungay, NR 35 2AF.

III Internationale Colloquium grote diersoorten in Pyreneeën en Europese berggebieden

Uit Spanje, Frankrijk, Italië, Duitsland en Zwitserland kwam men bijeen en werden er 35 wetenschappelijke verhandelingen gehouden, gewijd aan het thema: biologie, ecologie en anthropologie van de grotere wilde dieren; introductie in biocenoses en diverse sociale economische systemen. Van de diersoorten die in de loop van het colloquium zijn bestudeerd: Beer, Wolf, Steenbok, Gems, Lynx, Steenarend, Vale Gier, Havikarend en Auerhaan worden de meeste beschouwd als superroofdieren in de voedselketen. Men heeft echter vastgesteld dat ze ook fungeren als biologische indicatoren voor sociaal-economische ontwikkelingen. Bij het wetenschappelijk onderzoek dienen dus natuurbeschermers, biologen, ambtenaren, juristen, economen, bosbouwkundigen en jagers worden betrokken. De deelnemers hebben er op aangedrongen dat onmiddellijke maatregelen moeten worden getroffen ter bescherming van de Beren en dat direct een einde moet worden gemaakt aan het oogluikend toestaan van de jacht op en de vernietiging van deze diersoort. Behoud van de rijkdom en de verscheidenheid aan de fauna in de Pyreneeën moet voorrang krijgen in de internationale natuurbescherming.

Er moet, zowel in Spanje als in Frankrijk, een streng verbod komen op het gebruik van strychnine en de handel in de huiden van alle grotere diersoorten in de Pyreneeën.

Bakerpraatjes vieren hoogtij in 'komkommertijd'

Telkens weer treffen wij in de dagbladen bakerpraatjes aan waarvan wij de herkomst slechts kunnen gissen, maar welke vaak zeer nadelig zijn voor onze in het wild levende zoogdieren. Af en toe hopen wij deze berichten in ons blad op te nemen, om aan te tonen wat voor onzin er zoal geschreven wordt.

In verschillende landelijke dagbladen van begin juli 1982 lazen wij:

'Wilde boskatten zijn plaag in Utrechtse natuur'. Rheden.

Wilde boskatten worden in de bossen op de Utrechtse Heuvelrug een echte plaag. Op de camping De Thijmse Berg in Rheden is een 7-jarig meisje door een wilde boskat aangevallen. Er werd een val gezet, en nadat het dier was gevangen moest het worden afgemaakt.

De boskatten, die agressiever zijn dan vossen, wachten rustig hun prooi af en slaan dan toe. Het wildbestand lijdt grote verliezen, ook zangvogels hebben de voorkeur bij deze katten. 'Juist in deze tijd wanneer veel mensen bosbessen plukken moet men erg oppassen', aldus boswachter G.J. van der Haar. 'Ze vliegen de mensen vooral naar de ogen'.

Tot zover dit alarmerende bericht. War moet het naar toe, als vakmensen (zoals de heer Van der Haar) dergelijke berichten de wereld instrooien? In de eerste plaats zal men ongetwijfeld verwilderde katten bedoelen, die door de mens aan het begin van de vacaties of op andere tijden het huis uit worden gezet.

Verwilderde katten vormen indertijd op verschillende natuurterreinen een zorg, vooral voor de jager. Gevaarlijk worden katten (ook niet verwilderde katten!) alleen als ze ergens in het nauw gedreven worden (in een schuur-tje of zo) en niet meer kunnen ontsnappen. Voor zover bekend komt de Wilde Kat in Nederland en België niet meer voor. En passant wordt ook de Vos er nog even beticht agressief tegenover mensen te zijn... Zo komen de bakerpraatjes nooit de wereld uit.

'Wildtrappen' voor de Reeën in Flevopolders

De Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders is op tal van plaatsen in haar gebieden 'wildgebieden' 'wildtrappen' in kanalen aan te brengen. Dit om het aantal verdrinkingslachtoffers onder, vooral het grote(re), wild de komende jaren te gaan beperken.

Naar de zin van de biologische afdeling en het Jachttoezicht van de Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders te Lelystad, komt het te vaak voor, dat Reeën een trieste dood sterven, omdat ze — na eenmaal door een of andere reden te water te zijn geraakt — nog zeer moeilijk op het droge kunnen komen. De verdrinkingsgevallen komen met name voor op die plaatsen, waar de kanalen beschoeid

zijn met een gladde, houten damwand. De dieren kunnen daar vaak niet tegenop komen.

'Reeën en andere gewervelde dieren kunnen zich door de diepte van het water niet afzetten om uit het water te springen. En daarbij zijn ze door hun lichaamsbouw ook niet in staat om zich met de voorpoten omhoog te trekken'. Dit zegt J.J. Korhuis, hoofd Jachttoezicht bij de Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders.

Er zijn thans zo'n 25 'wildtrappen' in de Flevo-polders aangelegd. Een bezwaar er van is, dat je er erg veel van nodig hebt om het aantal verdrinkingsgevallen flink te kunnen drukken. Maar gelukkig voor de Reeën worden veel nieuwe kanalen in Zuidelijk Flevoland nu van een geheel nieuwe oeveruitrusting voorzien. Het Jachttoezicht heeft er zorg voor gedragen, dat de oeverbeschoeiingen nu ten dele bestaan uit zogenaamde 'Gobimatten', dat zijn betonblokjes op matten van kunststof, waar planten van onderen doorheen kunnen groeien. Deze matten, die in Nederland nog weinig gebruikt worden, worden op de schuin aflopende oever gelegd en de Reeën zijn hierdoor in staat om gemakkelijk 'grip' op de wallekanten te krijgen. Het aantal verdrinkingsgevallen daalt reeds. Cijfers geven aan, vergeleken bij verleden jaar, dat dit jaar ongeveer de helft is.

Wel worden er veel Reeën in de Flevopolders als verkeersslachtoffer gemeld, vooral in de afgelopen wintermaanden. De verplaatsingen van Reeën blijken in de winter, als de grond bevroert, het grootst te zijn.

Zie ook 'De Almare' van 11 maart 1982 en 'De Gooi en Eemlander' van 28 januari 1982.

Gehannes met Reeën

Eind juli werden er verscheidene wandelaars in de bossen van de Lage Vuursche bij Hilversum lastig gevallen door een Reebok. Deze Reebok bleek ongeveer een jaar oud te zijn en in gevangenschap te zijn opgegroeid. Het dier was ongeveer drie maanden daarvoor in deze omgeving vrijgelaten.

Nu is het een bekend verschijnsel dat Reekalveren, die gevonden worden en thuis worden opgevoed, later als ze weer vrijgelaten zijn agressief kunnen worden. Er wordt veelvuldig op gewezen vooral geen Reekalfjes mee naar huis te nemen, maar ze rustig te laten liggen. Het bleek dat jachtopziener Gijs Renes het uiteindelijk het beste vond de Reebok neer te schieten, nadat bekenden van hem het

dier met alle zorg en liefde groot hadden gebracht. Zou het niet beter zijn om personen, die Reekalfjes willen opvoeden, vooraf duidelijk op de hoogte te brengen van de gevolgen die het opkweken kunnen hebben? Had jachtopziener Renes zijn bekenden niet vooraf kunnen waarschuwen?

In 'De Gooi en Eemlander' van 28 juli 1982 zien wij een grote foto van jachtopziener Gijs Renes met de geschoten Reebok. Volgens Renes lopen er in de Lage Vuursche zo'n honderd Reeën rond.

Een andere foto in 'De Gooi en Eembode' van 29 juli 1982 laat een dood Reekalfje zien, dat door een hond is doodgebeten in de Baarnse bossen. Alhoewel er jaarlijks duizenden Reeën worden afgeschoten, omdat er van wordt gezegd dat ze schade veroorzaken en dat er domweg 'té veel' (wat is té veel?) zijn, worden gevallen van de dood van een enkel Ree in dagbladen onevenredig breed uitgemeten. Duidelijk tracht men met berichten over loslopende honden, die Reeën achtervolgen, aan de ene kant op het gemoed van de leek te werken, terwijl men aan de andere kant het afschot van duizenden Reeën per jaar bagatelliseert en tracht goed te praten.

Een ander bericht over Reeën haalde op 16 juni 1982 met grote koppen de landelijke dagbladen (inclusief foto). Er werden vier pasgeboren Reekalfjes bij een woning in Vriezenveen aangetroffen en de resten van twee andere in een diepvrieskast. Deze waren geslacht en ingevoren. Twee mannen uit Westerhaar volgden drachtige Reegeiten om toe te slaan op het moment dat de kalveren geboren werden. Die werden dan direct bij het moederdier weggehaald en verkocht. Politie-man J. van de Woning uit De Pollen had daar geen goed woord voor over. Gevreesd werd dat de kalfjes geprepareerd werden, om daarna verkocht te worden.

Allemaal schandelijke zaken, die er met Reeën uitgehaald worden. De stroperij viert hoogtij, de controle faalt keer op keer door gebrek aan voldoende mankracht.

Vier Reeën door het ijs gezakt

In Eernewoude bij Drachten zijn op 13 januari 1982 vier Reeën (drie jonge bokken en een geit) in het Friese natuurgebied 'De Prinsenhof' door licht met sneeuw bedekt ijs van een 20 m breed kanaal gezakt en verdrongen. De opzichter van 'It Fryske Gea' vertelde dat

De vier uit het ijs gehakte
Reeën, die door het ijs zak-
ten, Eernewoude,
13 januari 1982.

schaatsers de koppen boven het ijs vonden uitsteken. De dieren schijnen te vroeg op het ijs gegaan te zijn, waarschijnlijk zijn ze misleid door het dunne laagje sneeuw. Volgens Dijkstra werden ook in december al jonge reebokken op het ijs gezien, maar komt het zelden voor dat ze door het ijs zakken en er niet in slagen de wal te bereiken. In dit gebied komen volgens Dijkstra zo'n 180 Reeën voor. De in het ijs vastgevroren dieren zijn er uitgehakt om ongelukken met de schaatsers te voorkomen.

In Nederland schijnen zo'n 22.000 Reeën voor te komen. Elk jaar vallen er wel zo'n 4000 Reeën als slachtoffer van stropers, verkeersslachtoffers, verdrinkingen en dergelijke. Men vindt het nodig jaarlijks ongeveer 4000 Reeën te moeten afschieten, terwijl predatoren van het Ree, zoals de Vos, nog steeds vervolgd worden!

Nationale Campagne Bescherming Roofdieren nu ook in Nederland

Nog geen vier jaar geleden startte men in Frankrijk met een 'Nationale Campagne Bescherming Roofdieren'.

Een actie die een totale bescherming van alle inheemse roofdieren -Wezel, Hermelijn, Buning, Otter, Das, Vos, Wilde Kat, Boomarter, en Steenarter - en hun biotopen nastreeft. Reeds een jaar geleden vond de actie ook in Wallonië en Vlaanderen weerklank. Dit jaar volgden landen als Denemarken, Zweden en Nederland hun voorbeeld. Half juni vond in Gent de startvergadering voor Nederland plaats.

Alhoewel de NCBR in elk land op zijn eigen

specifieke wijze de bescherming van de inheemse roofdieren nastreeft, wordt getracht een enigszins gelijke gedachtelijn te ontwikkelen, die ons moet toelaten ook internationaal voldoende inspraak te verkrijgen.

■ Wie meer informatie wenst over de actie in Nederland, kan terecht bij: André Jansen, Nieuwstad 17 a, 9711 JM Groningen, 050-136240.

Ongelukken met wild

In 'Bild' van 10 juni 1982 lazen wij een bericht uit München. Daarin wordt vermeld dat elk jaar 50 mensen in West-Duitsland verongelukkig door ongelukken met wild, 2000 mensen worden er jaarlijks door gewond. Terwijl de materiële schade jaarlijks op 100 miljoen markt wordt geschat. Wij nemen aan dat het hier voornamelijk gaat om botsingen van auto's met overstekend wild.

Gegevens over het opvoeden van jonge Eekhoorns gevraagd

Op 16 maart 1982 werd bij het vellen van een boom te Naarden-Bussum te laat een nest met vier jonge Eekhoorns ontdekt. De diertjes werden liefderijk opgenomen in een aasiel. Twee van de jongste dieren stierven enkele dagen daarna en ruim een week later stierven ook de beide andere jongen, ondanks een zeer liefderijke verzorging.

Wij zouden graag gegevens ontvangen (liefst in artikelvorm) van mensen die met succes jonge Eekhoorns hebben opgevoed, wat de voeding moet zijn en hoe de verzorging verder moet plaatsvinden. Het is van groot belang dat alle succesvolle verzorgingsmethoden van wilde zoogdieren zo veel mogelijk worden vastgelegd en ook beschikbaar zijn voor anderen.

Redactie.

Microtus

Er verscheen een vijfde nummer (sinds oktober 1979) van 'Microtus', de gestencilde nieuwsbrief van de Werkgroep Landelijke Veldmuiscensus (jaargang 4, nummer 1, mei 1982). Hierin zijn de teksten van de voordrachten van de contactdag opgenomen, die in februari 1982 werd gehouden.

De inhoud bestaat uit:

'Veldmuiscensus, heropende gaatjesmethode 1981' door Joop B. Buker (bladzijden 2-8), waarin wordt vastgesteld dat de hoge veldmuiscensus, die in drie jaren was opgebouwd, in 1981 in elkaar stortte.

'Werkwijze veldmuiscensus door middel van de HG-methode (heropende gaatjesmethode) door Alfred Blok (bladzijden 9-12), waarin richtlijnen bij de veldmuiscensus worden aangegeven om een maximale uniformiteit te kunnen bereiken. Bovendien bevat het een waarnemingsformulier.

'Handleiding voor het volgen van de schommelingen in de veldmuiscensus door middel van de zogenaamde meetpuntcensus' door Dick Jonkers (bladzijden 13-18), waarin een methode wordt omschreven, die tot doel heeft vast te stellen in welke fase de veldmuiscensus zich bevindt op het moment dat er in het terrein onderzoek wordt gedaan. Ook hier worden duidelijke richtlijnen gegeven om uniforme gegevens te verkrijgen. Bovendien wordt een waarnemingsformulier afgedrukt en een schema voor het vaststellen van de aanwezigheid van Veldmuizen.

'Braakballenproject ten behoeve van het onderzoek naar veldmuiscensus schommelingen' door Joop B. Buker (bladzijden 19-23), waarin de methode van onderzoek wordt beschreven en een voorlopige versie van een invulformulier.

De voordrachten worden gevolgd door de bespreking van enkele rapporten over muizen. Zie ook 'Huid en Haar' 1 (1) : 38.

Werkgroep Veldmuiscensus opgeheven

Na een veelbelovend begin in maart 1978, toen de landelijke veldmuiscensus een aanvang nam, is het aantal medewerkers langzaam maar zeker afgenomen. Uit een peiling, uitgevoerd eind 1978, bleek dat van de aangeschrevenen er zestien daadwerkelijk als medewerker konden worden beschouwd. Een aantal hiervan werkte samen. Zeventien personen fungeerden als contactpersoon.

Ondanks de pogingen om de census nieuw leven in te blazen door naast de heropende gaatjesmethode een meetpuntcensus en

braakbalonderzoek te entameren, had dit niet tot gevolg dat er zich voldoende nieuwe medewerkers aanmelden. De gegevens, die nu worden verzameld, zijn onvoldoende in aantal om ook maar enigszins een beeld te krijgen van de veldmuiscensus in Nederland. Dit is de reden waarom wij met ingang van 15 september 1982 het onderzoek willen beëindigen en tegelijkertijd de Werkgroep Veldmuiscensus opheffen. Tegelijkertijd wordt de verschijning van 'Microtus', de nieuwsbrief over kleine zoogdieren en hun predatoren stopgezet. 'Microtus' 4 (1), mei 1982 is het laatste nummer geweest. Medewerkers die op eigen gelegenheid het onderzoek willen voortzetten en hierover willen publiceren of andere gegevens over kleine zoogdieren en hun predatoren een ruime bekendheid willen geven kunnen zich wenden tot de redactie van 'Lutra', of de redactie van 'Huid en Haar'.

Rest ons nog ieder te bedanken die ook periode 1978 - 1982 heeft gepoogd in enigerlei vorm een bijdrage te leveren tot de kennis over schommelingen van de veldmuiscensus in ons land.

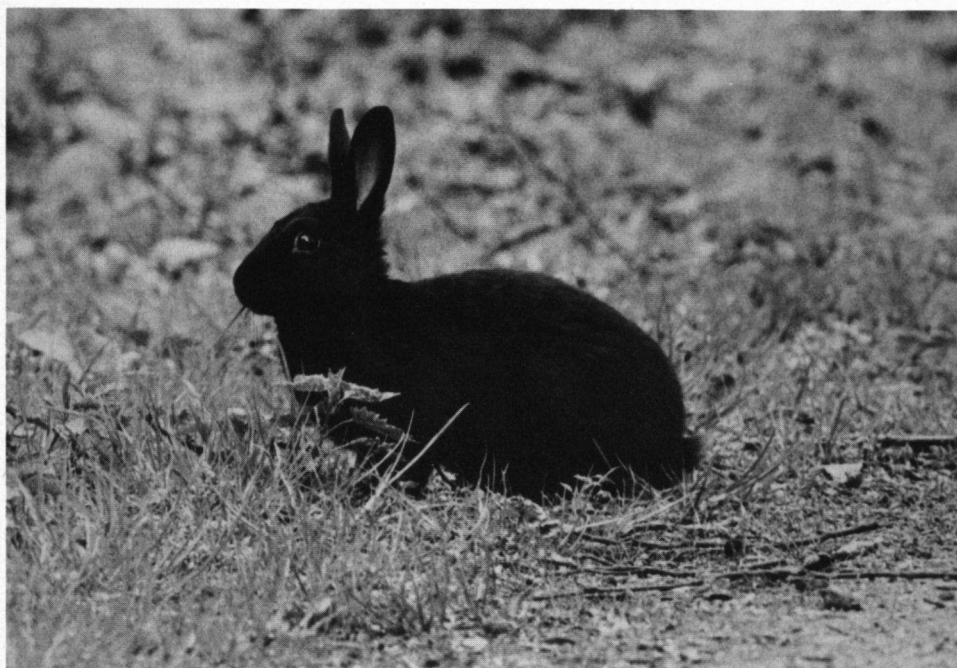
Namens de Werkgroep Veldmuiscensus: D.A. Jonkers.

Zwarte Konijnen

In het 'Algemeen Dagblad' van 23 april 1982 schrijft Jan van Gelderen over een familie zwarte Konijnen, die in de duinen van Ameland leeft. Ook op Terschelling en in de duinen van Schoorl weet hij van die zwarte Konijnen te zitten. Dit melanisme is weliswaar een natuurlijk verschijnsel, maar Jan van Gelderen vraagt zich af of het hier ontsnapte tamme Konijnen betreft of dat het inderdaad een melanistische vorm van het gewone Konijn is. Wij kennen die zwartgekleurde Konijnen bijvoorbeeld uit de duinen bij Wassenaar en Katwijk, maar ook uit het Spanderswoud bij Hilversum. Zwarte Konijnen blijken vaker voor te komen en waarnemingen van zwartgekleurde Konijnen in natuurgebieden hebben onze interesse. Wie heeft daarover gegevens, liefst met opgave van data, aantal, plaats en zomogelijk met gegevens hoe lang ze op die plek al worden gezien.

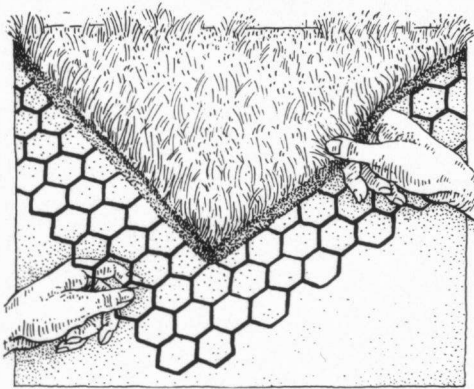
Henk Harmsen maakte, na enige moeite, wat opnamen van zo'n zwart Konijn in het Sorghvliet Park te 's-Gravenhage op 8 mei 1982. Op 16 mei 1982 ontdekte hij daarna trouwens ook zo'n zwart exemplaar in het Westduinpark (duinen tussen Scheveningen en Kijkduin).

J.T.

Zijn zwarte Konijnen nakomelingen van echte wilde Konijnen?
Het is wellicht de moeite waard over het voorkomen van zwarte Konijnen meer gegevens te verzamelen.
Sorghvliet Park, 's-Gravenhage, 8 mei 1982.
Foto's: Henk Harmsen.

Geen Mollen meer...

Humane afweer van Mollen

Men ziet Mollen minder dan het resultaat van hun ondernemende graaflust. Dat is jammer. Aan een fraai gazon dat in een nacht herschapen wordt in een heuvellandschap, is weinig eer meer te behalen. Wie binnenkort een nieuw gazon aanlegt, rolt gaas over de grond uit voor hij gaat zaaien: 't mollenprobleem behoort dan voorgoed tot het verleden.

Het tuinaanlegbedrijf Montfoort uit de gelijknamige plaats heeft al heel wat gazons aangelegd, en voor 't zaaien van het gras gaas uitgerold. Ze passen dat gaas al meer dan acht jaar toe, omdat dat de beste remedie is om te voorkomen dat een gazon omgeploegd wordt door Mollen. Diverse gaassoorten komen in aanmerking. Onder meer Hexanet, een gaastype met een zeskantige maas in verschillende afmetingen. Het gaas is verzinkt maar ook in geplastificeerde uitvoering te koop op rollen vanaf 50 cm breed tot 200 cm. Ook Casanet is geschikt om als mollenkering toegepast te worden. Het heeft een vierkante maas en is eveneens verkrijgbaar op rollen van 50 tot 200 cm, zowel in verzinkte als geplastificeerde uitvoering.

Als mollenkering kan het best een gaastype worden genomen met een maas van om en nabij de 12-15 mm doorsnee. Het is niet nodig om geplastificeerd gaas te gebruiken. De ervaring leert dat het verzinkte draad zich goed houdt. Doordat het gaas nauwelijks met lucht in aanraking komt, roest het haast niet. Van alle gazons die door het tuinaanlegbedrijf Montfoort in die acht jaar met zo'n mollenkering zijn aangelegd, is het gaas nog steeds in optimale conditie.

Aanleggen

Het maken van een gazon met mollenkering

verschilt niet veel van het aanleggen van een gazon zonder. De grond wordt eerst goed gespit, en blijft zo enkele weken liggen. De grond krijgt dan de gelegenheid om in te zakken. Zware kleigrond kan tijdens het spitten het best worden vermengd met wat scherpszand. De grond wordt zo beter luchtdoorlatend. Na die periode wordt de grond vlakgemaakt. Dit kan door hem te rollen of aan te stampen. Spijkerplankjes onder een oud paar klompen.

Als er nergens meer kuilen zitten, wordt met een verticuteerhark of gewone hark de bovenste laag grond iets losgemaakt. Daarin wordt gaas uitgerold en aangedrukt. Neem een zo voordelig mogelijke breedte. Wordt een gazon 320 cm breed, dan past een baan gaas van 200 cm breed en een van 150 cm breed. De twee banen moeten dan elkaar ruimschoots overlappen. Het is ook mogelijk twee banen van 180 cm breed te nemen.

Waar de banen elkaar overlappen, kunnen ze het best met stukjes ijzerdraad aan elkaar vastgemaakt worden. Een Mol die ondergronds het gazon passeert, heeft nu geen schijn van kans om tussen de baan door toch een uitweg naar boven te vinden. In de rulle bovenlaag waarin gaas is gedrukt, wordt het graszaad uitgestrooid. Met een omgekeerde bladhark het zaad ondergronds werken. Vervolgens moet het toekomstige gazon worden gewalst. Dat kan met een echte wals gebeuren, maar men kan ook onder twee klompen plankjes spijkeren en een rustige dans uitvoeren op het ingezaaide veld. Om te voorkomen dat vogels zich aan het ingezaaide stuk grond te goed doen, kan het best zwart naaigaren kris-kras over het zaaisel gespannen worden. Maakt men een gazon met graszoden, dan komt het gaas, Casanet of Hexanet, direct onder de zoden in de kruimelige grond.

Bestaand gazon

Heeft men een gazon als een biljartlaken, en men wil voorzorgsmaatregelen nemen om schade door Mollen te voorkomen, graaf dan ruim om het gazon een 80 cm diepe sleuf, laat tussen sleuf en gazon wat ruimte zodat de randjes van het gazon nog bij te knippen zijn. In de sleuf wordt dan gaas gezet, waarna men de sleuf weer dichtgooit. Het gaas moet echte wel vijf tot tien cm boven de grond uitsteken, omdat Mollen 's nachts nogal eens bovengronds aan de wandel gaan om wat frisse lucht te happen. Ze komen dan op hun weg naar het gazon een afdoende af-rastering tegen. Gebruik weer Casanet of Hexanet met een gaaswijdte van 12-15 mm.

Zie ook 'Gooi- en Eembode', 25 maart 1982.

Heeft iemand ervaring opgedaan met dit afweermiddel? Wij zouden het graag willen weten of het inderdaad een humaan middel is! Red.

Beloega

In 'Huid en Haar' 1(3): 135 wordt het voorkomen van een Beloega in de Westerschelde en de Oosterschelde vermeld. De heer W.M.A. De Smet berichtte ons dat dit in 1981 was en niet in 1982. Ook te Zandvliet, België werd op 11 januari 1981 een exemplaar vastgesteld. Bovendien wijst de heer De Smet er op dat het de Vlaamse Vereniging voor de Bestudering van de Zeezoogdieren is en niet zoogdieren, zoals in 'Huid en Haar' 1(3): 137 per abuis werd vermeld.

Dwergvleermuis aan fles in roofdierengalerij

Begin juli 1982 werd in Artis een heel jonge Dwergvleermuis binnengebracht met een lichaamslengte van nauwelijks 2½ centimeter.

De verzorger van de roofdierengalerij nam het dier, dat met gemak in een luciferdoosje paste, zorgvuldig onder zijn hoede en verzorgde het via een poppezuigfles van melk vermengd met de nodige vitamines. Aanvankelijk moest het Dwergvleermuisje elke twee uur gevoed worden, wat inhield dat de verzorger er niet alleen 's nachts voor uit zijn bed kwam, maar het overdag ook meenam naar zijn werk op de roofdierengalerij. Dat

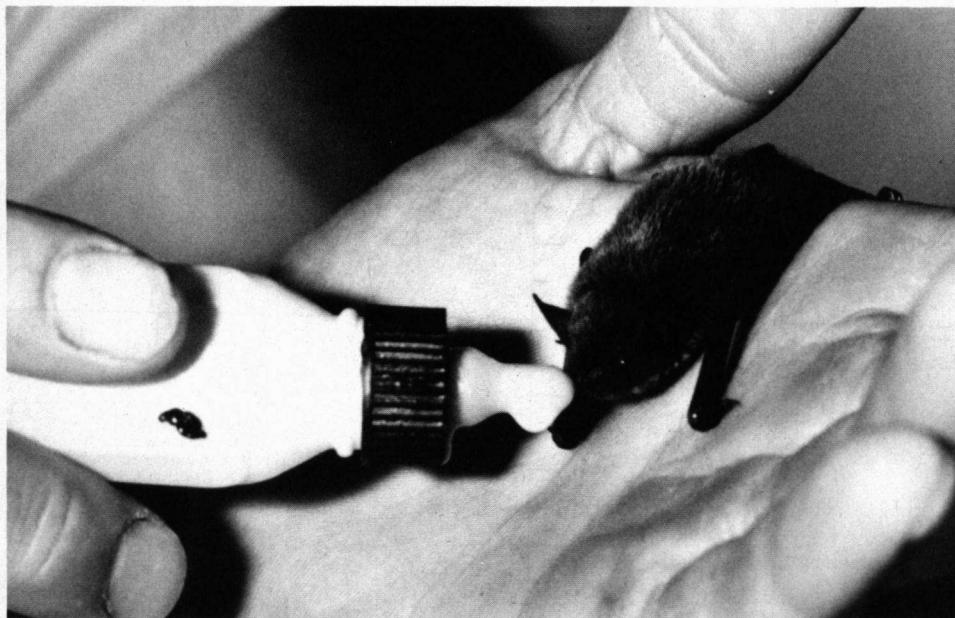
laatste gebeurt trouwens nog steeds, want de minuscule insekteneter heeft het uitstekend gereed en is nu al deels overgegaan op vast voedsel — stukjes vlees en meelworm, gevoerd op de punt van een balpen. 's Avonds laat vliegt het jong af en toe los rond, en misschien zal het binnenkort in staat zijn zelfstandig zijn eerste insekt te vangen.

Nieuwe IJsbeertjes in Artis

Kort geleden zijn in Artis twee IJsbeertjes aangekomen van ongeveer zes maanden oud.

Het mannetje werd geboren in het Burgers Dierenpark te Arnhem, het vrouwtje in Moskou, maar beide wekken de indruk zich op de Amsterdamse ijsberenrots goed thuis te voelen. Ook met elkaar konden ze het na korte tijd redelijk vinden, ook al speelde het mannetje, ondanks dat hij wat minder fors is uitgevallen dan het wijfje, meteen duidelijk de baas. Hij is ook degene die al een paar maal in het diepe bassin rondom de rots heeft gezwommen, terwijl het vrouwtje, veilig vanaf de kant, alleen wat met haar brede poten in het water slaat of soms ook haar kop even onderdompelt, om zich vervolgens met veel gespat weer droog te schudden.

De Dwergvleermuis wordt met een poppezuigflesje grootgebracht door een oppasser van Artis, Amsterdam, 13 augustus 1982.

De voorganger van deze twee jonge IJsbeertjes was het tienjarige mannetje Willie, dat alleen op de rots woonde. Hij verhuisde een paar weken geleden naar de Westberlijnse dierentuin, waar hij voortaan in het gezelschap van maar liefst acht vrouwtjes zal verkeren.

Sumatraanse tijgerwelpen

Op 19 mei jongstleden werden in Artis twee Sumatraanse tijgertjes geboren, een vrouwtje en een mannetje. Nadat ze een aantal weken met hun moeder in afzondering hadden doorgebracht mochten ze begin juli naar buiten, waar ze nu voor het publiek te zien zijn. De vader zit vooralsnog in 'de loop' — een door tralies afgescheiden ruimte achter het buitenverblijf — vanwaaruit hij zijn kroost veilig kan bekijken, zodat vader en welpen langzaam maar zeker aan elkaar gewend zullen raken. De wederzijdse verhouding is vriendelijk en belangstellend, en zodra de jongen wat steviger op hun pootjes staan zal een werkelijke gezinshereniging zeker niet lang op zich laten wachten.

Sterfte onder Java-Neushoorns

Van de laatste 50 Java-Neushoorns, die alleen op het schiereiland Ujong Kulon op Java voorkomen, zijn er vijf dood aangetroffen. Een eerste onderzoek van het Wereld Natuur Fonds doet vermoeden, dat deze zeldzame dieren door ziekte gestorven zijn. Een mogelijke besmetting zou veroorzaakt kunnen zijn door runderen, die voorkomen in gebieden grenzend aan het natuurreservaat.

Dr. Rudolf Schenkel, specialist op Java-Neushoorns, die al eerder onderzoek deed voor het Wereld Natuur Fonds, is met spoed naar Java vertrokken om samen met de Indonesische autoriteiten een reddingsplan te bepalen.

Wasbeer in Hilversum

Toen wij in midden juni 1980 met vakantie waren trof mijn schoonzuster, J.E. van Donkersgoed, in onze tuin te Hilversum Zuid een dier aan, dat bij haar toenadering in een boom klom. Uit de beschrijving van het dier en uit de vergelijking met verschillende afbeeldingen van de Wasbeer bleek uiteindelijk

Foto rechtsboven:
In een haven aan de Zwarte Zee een partij gedode Dolfijnen, slachtoffers van een wrede, massale jacht door de Turken.

Foto linksonder:
De Wasbeer zou in aantal toenemen in de provincie Limburg.

dat het dier zonder enige twijfel een Wasbeer is geweest. Voor zover ik weet is dit de eerste waarneming van een Wasbeer in het Gooi.

Jaap Taapken

De Wasbeer in Limburg

In een korte publicatie vermeldt W.G. Vergoossen alle hem bekende gegevens van vastgestelde Wasberen in de provincie Limburg. Het blijkt dat de Wasbeer de laatste jaren sterk toeneemt (sinds 1978 6 meldingen). Verschillende recente waarnemingen zijn slecht gedocumenteerd. In de toekomst is het dan ook van belang elke verschijning van een Wasbeer goed te noteren en eventueel aanvullende gegevens trachten te verkrijgen.

W.G. Vergoossen: De Wasbeer (*Procyon lotor*) in Limburg. Een oproep. Natuurhistorisch Maandblad 71 (3) : 65-66, maart 1982. Adres van de schrijver: Brugweg 20, 6102 TK Echt.